

Original Research Article

Model of culturally-led regeneration to sustainable tourism development in the deteriorating historical texture of Isfahan City with the moderating role of culture-based strategies

Fariba Bahrami¹, Ahmad Khadem Al-Husseini^{2*}, Hamid Saberi³, Reza Mokhtari Malekabadi⁴

¹Ph.D. student in geography & urban planning, Department of Geography, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

²Associate professor, Tourism Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

³Assistant professor, Tourism Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran

⁴Associate professor, Payame Noor University, Tehran, Iran

10.22034/GRD.2022.2742.

Received:

November 8, 2021

Accepted:

March 12, 2022

Keywords:

Culturally-led regeneration, Sustainable tourism development, Culture-based strategies, Deteriorating historical texture, Isfahan City

Abstract

Historical textures, as the beating heart of cities, became the major manifestation of cultural values due to the importance of physical heritage. This study aims to provide a model for culturally-led regeneration on the purpose of the sustainable development of tourism in the historical texture of Isfahan. The study is an applied and descriptive-analytic research in terms of purpose and method. The research tool was a questionnaire. The collected data were processed using the SPSS and Smart PLS software programs. The stability and validity tests showed the model reliability and validity. The results of factor loads showed that the form with the highest path coefficient had the most significant impact on the culturally-led regeneration in the historical texture of Isfahan. Also, measuring the sustainable development of tourism, services, and welfare with the highest route coefficient had the most significant impact on this index. Research findings (through a one-sample t-test) showed a strong correlation and direct relationship between culturally-led regeneration and sustainable tourism development in the historical deteriorated fabric of Isfahan City. Also, the results of the structural equation model indicated that cultural consumption in the historical texture of Isfahan would mediate the relationship between culturally-led regeneration and the sustainable development of tourism. Meanwhile, the other two components (production of culture and participatory art events) proved to be ineffective in mediating the relationship between culturally-led regeneration and the sustainable development of tourism.

Extended Abstract

1. Introduction

Historical districts of cities are important urban spaces. They are valuable architectural legacy left over from the past, and they have always played a significant role in urban identity throughout the history. The ancient districts of cities in Iran are not exceptions, but now these areas are faced with a lot of problems that threaten their lives. The worn and dysfunctional urban structure is one of the main issues in urban planning. This issue takes on more serious dimensions when it arises in historical and cultural contexts; with the erosion of these tissues, the

* **Corresponding Author:** Ahmad Khadem Al-Husseini

Address: Tourism Research Center, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Najafabad, Iran.

Email: a.khademolhoseiny@yahoo.com

historical and cultural identity of a city is endangered. Historical and internal context of cities is considered in terms of antiquity, physical heritage, and suitable lands with cultural functions, as the most important spatial context of the culturally-led regeneration. By the protection of these values, urban tourism is reflected in the form of heritage and cultural tourism. Various strategies and perspectives have been presented in the theoretical literature on the organization of urban areas to solve the problems caused by the phenomenon of urban decline, which can be discussed by the urban regeneration approach. In addition, the change in the nature of economic development in this century has led cultural activities that were assumed to have effects on economic growth and gradually play a significant role in the context of the trans-industry economy. Culturally-led regeneration has become one of the most commonly used approaches in many cities around the world. Therefore, it is necessary to provide a model of culturally-led regeneration for the sustainable development of tourism in the historical texture of Isfahan.

2. Research Methodology

This research is a quantitative in terms of data collection and analytical in terms of approach. The problem under study is dealt with through a field survey. A questionnaire has also been extracted for this purpose by referring directly to statistical centers and statistics. Books, articles and dissertations available in the libraries of different universities have provided comprehensive information for the research. Due to the existence of historical areas in the city of Isfahan, the study area is a worn out area located in the early core of Isfahan. The selected historical elements are in District 3 (Naghsh Jahan neighborhood) and in District 1 (Darb-e-Kushk neighborhood). The statistical population of the study includes people living in the worn-out area of Naghsh Jahan and Darb-e-Kushk neighborhoods. Based on Cochran sampling, 374 residents of these two neighborhoods were selected as a sample and interviewed. The sampling was regular and random. The data collection tool was a researcher-made questionnaire, the questions of which were prepared based on the Likert scale. There were 33 questions to measure the regeneration of the base culture, 55 questions measure and evaluate the indicators of sustainable tourism development, and 21 questions to evaluate the modifying components. In order to test the validity, content analysis has been used. For this purpose, the opinions of 30 professors and competent experts were used to assess the content validity. The reliability of the research was calculated using Cronbach's alpha test. Using version 26 of the SPSS Cronbach's alpha software, the value of 0.935 was obtained. To analyze the relationships among the indicators and to discover the effect of individual factors as independent and dependent variables, PLS path modeling was used with the help of the Smart PLS software.

3. Results and discussion

Considering the values of path coefficients that represent the standardized beta in the regression or correlation coefficient of two structures, it is possible to measure the effect of each of the independent variables, which are the three dimensions of culture-based reproduction in this study, on the dependent variable, which is the eighth dimension of sustainable development. The impacts of these dimensions are evaluated. According to the internal or structural model of the research, the form component with a path coefficient of 0.936 has the greatest impact on the regeneration of the base culture in the study area, and the functional and semantic dimensions are in the second place (0.868) and the third place (0.525), respectively. Also, in measuring the sustainable development of tourism, the service and welfare dimension with the path coefficient of 0.928 is the most effective, followed by urban management with the path coefficient of 0.84, technology with the path coefficient of 0.830, economy with the path coefficient of 0.727, environment with the path coefficient of 0.723, physical dimension with the coefficient of 0.683, and cultural dimension with the coefficient of 0.600. All these domains impact the sustainable tourism development in the historical context of Isfahan. Finally the social component with the coefficient of 0.551 has the least impact on the development sustainable tourism in the historical context of Isfahan. These results have been based on the structural equation model in the study area..

4. Conclusion

The t-value for the effect of culture regeneration based on sustainable tourism development is 38.358, and the p-value is 0.000. They are statistically significant. On the other hand, the value of the relevant factor is 0.798, which, due to its positive relationship, denotes a direct relationship between the two variables of culture-based regeneration and sustainable tourism development. That is, with an increase in the cultural regeneration, the sustainable tourism development increases. The t-value for the effect of regenerating the base culture with the effect of cultural consumption as a moderator on the sustainable development of tourism is 2.634, and the p-value is 0.009. Given that the t-statistic is greater than 1.96 and the p-value is less than 0.05, cultural consumption moderates the relationship between the regeneration of the base culture and the sustainable development of tourism. The t-value for the effect of culture-based regeneration with the effect of cultural production as a moderator on sustainable tourism development is 0.050, and the p-value is 0.960; the t-value is less than 1.96, and p-value is greater than 0.05. Thus, cultural production does not moderate the relationship between the recreation of the underlying culture and the sustainable development of tourism. The t-value for the effect of culture-based regeneration with the effect of the event as a moderator on sustainable tourism development is 0.777, and the p-value is 0.437. Considering that the t-value is less than 1.96 and the p-value is greater than 0.05, the event does not moderate the relationship between the re-creation of the underlying culture and the sustainable development of tourism. The factor loadings in independent variables and dependent variables showed that the form component with the highest path coefficient has the greatest impact on the reconstruction of the base culture in the historical context of Isfahan. The functional and semantic dimensions are ranked second and third. Measuring the sustainable tourism development services and welfare with the highest route coefficient had the greatest impact on this index, and the social component had the least impact on the sustainable tourism development in the study area. The t-test result related to the research conceptual model confirms the relationship between the recreation of the base culture as an independent variable and the sustainable development of tourism as a dependent variable. Also, the results of this test indicate that culture sector in the historical context of Isfahan intends to provide places for residents and tourists through marketing strategies and promotion of places, thus reviving the inner areas of the city. It will lead to the adjustment of the relationship between the recreation of the base culture and the sustainable development of tourism, while the other two components with the titles of culture production and participatory art event are ineffective in adjusting the relationship between the recreation of the culture and the sustainable development of tourism. Therefore, considering the importance of addressing the issue of culture and the strategies related to it should be considered in the historical context of Isfahan. By recreating the culture bases, we can hope for sustainable tourism development.

مقاله پژوهشی

الگوی بازآفرینی فرهنگ مینا در راستای توسعه پایدار گردشگری بافت تاریخی شهر اصفهان با نقش تعدیل کننده راهبردهای مبتنی بر فرهنگ

فریبا بهرامی عطاآبادی^۱، احمد خادم الحسینی^{۲*}، حمید صابری^۳، رضا مختاری ملک آبادی^۴

^۱ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، گروه جغرافیا، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

^۲ دانشیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

^۳ استادیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

^۴ دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

10.22034/GRD.2022.2742

چکیده

بافت‌های تاریخی به‌عنوان قلب تپنده شهر به لحاظ دارا بودن میراث کالبدی مهم‌ترین بستر تبلور ارزش‌های فرهنگی محسوب می‌شود. هدف از انجام این پژوهش ارائه الگوی بازآفرینی فرهنگ مینا در راستای توسعه پایدار گردشگری در بافت تاریخی شهر اصفهان است این پژوهش از نظر هدف کاربردی و بر مبنای راهبرد پژوهش از نوع پیمایشی است و از ابزار پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و Smart PLS مورد پردازش قرار گرفت نتایج حاصل از آزمون‌های پایداری و روایی شاخص بیانگر آن بود که مدل دارای پایایی و روایی مطلوبی هست. نتایج حاصل از بارهای عاملی نشان داد که مؤلفه فرم با بالاترین ضریب مسیر دارای بیشترین تأثیر بر بازآفرینی فرهنگ مینا در بافت تاریخی شهر اصفهان بوده است همچنین در مبحث سنجش توسعه پایدار گردشگری بود خدماتی و رفاهی با بالاترین ضریب مسیر بیشترین تأثیرگذاری را بر این شاخص دا آزمون آماری T مربوط به مدل مفهومی تحقیق رابطه بین بازآفرینی فرهنگ مینا به‌عنوان متغیر مستقل و توسعه پایدار گردشگری به‌عنوان متغیر وابسته را تأیید می‌کند. همچنین نتایج مدل معادلات ساختاری بیانگر آن است که مصرف فرهنگی در بافت تاریخی شهر اصفهان در رابطه بین بازآفرینی فرهنگ مینا و توسعه پایدار گردشگری به‌عنوان تعدیل گر عمل خواهد کرد این در حالی است که دو مؤلفه دیگر (تولید فرهنگ و رویداد هنری مشارکتی) در تعدیل رابطه بین بازآفرینی فرهنگ مینا و توسعه پایدار گردشگری بی‌تأثیر می‌باشند.

تاریخ دریافت:

۱۷ آبان ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش:

۲۱ اسفند ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

بازآفرینی فرهنگ مینا؛ توسعه پایدار گردشگری، راهبردهای فرهنگی، بافت فرسوده تاریخی، شهر اصفهان

۱ مقدمه

کنش متقابل مجموعه‌ای از عوامل و عناصر شهری، موجب شکل‌گیری فضاهای شهری می‌شود. هرگونه اختلال و ناکارآمدی در هر یک از این عناصر و عوامل، درنهایت موجب عدم کارایی فضای یادشده می‌شود. این ناکارآمدی خود را در قالب مجموعه مسائل و مشکلات شهری نشان می‌دهد و بدین ترتیب بافت مسئله‌دار در شهر خود را به معرض نمایش می‌گذارد (حبیبی و مقصدی، ۱۳۸۶: ۶).

درواقع بافت‌های ناکارآمد محدوده‌هایی از شهر هستند که به سبب وجود مشکلاتی که در گذر زمان بر ابعاد مختلف آن‌ها حادث شده، کیفیت و شرایط زیستی نامطلوبی را پیدا کرده‌اند و از چرخه تکاملی حیات جدا گشته و به کانون مشکلات و نارسایی‌ها درآمده‌اند (باباخانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۱۷). امروزه بافت‌های ناکارآمد و فرسوده شهری در تمام شهرهای ایران دیده می‌شود. ساختار این بافت‌ها، جلوه‌ای از مشکلاتی از قبیل ناسازگاری، تراکم جمعیت، رکود اقتصادی، کاهش مدت اقامت افراد و کاهش کیفیت‌های اجتماعی است.

مطابق با تعاریف و دسته‌بندی شورای عالی معماری و شهرسازی بافت‌های فرسوده به ۵ گونه تقسیم می‌شوند یکی از این گونه‌ها بافت تاریخی است. زمانی که مسئله فرسودگی در بافت تاریخی ورود پیدا می‌کند ابعاد جدی‌تری به خود می‌گیرد چراکه با روند فرسودگی این بافت‌ها هویت تاریخی و فرهنگی یک شهر به خطر می‌افتد. محدوده بافت‌های تاریخی و قدیمی به علت وجود ویژگی‌های نوستالژیک،

*نویسنده مسئول: احمد خادم الحسینی

ایمیل: a.khademolhoseiny@yahoo.com

آدرس: دانشیار مرکز تحقیقات گردشگری، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران.

معماری، فرهنگی و بناهای ارزشمندی که نمادی از شرایط اقتصادی، اعتقادی و اجتماعی آن دوران می‌باشند (کردوانی و غفاری، ۱۳۹۰: ۲۰). بافت تاریخی شهرها به لحاظ دارا بودن قدمت، میراث کالبدی، زمین‌های متناسب با عملکرد فرهنگی مهم‌ترین بستر کالبدی-فضایی ارزش‌های فرهنگی محسوب می‌شود (صفدری و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۶).

بازآفرینی شهری دیدگاهی جامع و یکپارچه است که به تحلیل مشکلات بافت شهری می‌انجامد. داشتن یک برنامه بازآفرینی شهری مؤثر، به یکی از مهم‌ترین راهکارها برای تمام شهرهای جهان تبدیل شده است که می‌خواهند از توسعه افقی و گسترده، دست بکشند و توسعه درونی و مترکم را ایجاد کنند (McCarthy & Leary، ۲۰۱۳: ۲۵). بازآفرینی شهری به‌عنوان اصلی‌ترین رویکرد مرمت و حفاظت شهری بر اساس تحلیل دقیق وضع منطقه هدف، تطابق هم‌زمان بافت کالبدی، ساختارهای اجتماعی، بنیان اقتصادی و وضع محیط‌زیست یک منطقه را دنبال می‌کند.

رویکرد بازآفرینی مبتنی بر فرهنگ راهکاری برای بهبود کیفیت زندگی شهری از طریق تقویت و تمرکز بر خصوصیات ویژه تاریخی و پتانسیل‌های فرهنگی این بافت‌ها در بازآفرینی فرهنگ مینا کاربری‌های فرهنگی و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی رؤس اصلی برنامه‌ریزی‌ها و استراتژی‌ها قرار دارد در مجموع این بازآفرینی باهدف ارتقای وضعیت گردشگری می‌تواند منجر به پویایی و رونق بافت گردد لذا می‌توان با بهره‌گیری از پتانسیل‌های بافت و تقویت نقش‌های مغفول مانده، ضمن تعریف مزیت رقابتی در این بافت‌ها منجر به جذب سرمایه‌گذاران، توسعه اقتصادی و بازآفرینی گردید.

با توجه به تمایل شهرها برای ورود به عرصه‌های جهانی، رقابتی بی‌پایان برای جذب سرمایه، گردشگر و رونق کسب‌وکار بین شهرها ایجاد شده است و این ادعا وجود دارد که استراتژی‌های مورد استفاده در فرایند بازآفرینی فرهنگ مینا با تمرکز بر عنصر فرهنگ، قادر هستند تا ضمن حل بسیاری از معضلات موجود در ابعاد اجتماعی و اقتصادی، شهرها را برای ورود به عرصه‌های رقابت ملی و بین‌المللی آماده سازند (مرادی و همکاران، ۱۳۹۸: ۶). در واقع بازآفرینی فرهنگ مینا را می‌توان اصلی‌ترین رویکرد بازآفرینی شهری در دو دهه اخیر دانست. کاربست فرهنگ در جایگاهی راهبردی و باهدف دستیابی به سازوکارهای اقتصادی پررونق می‌تواند متضمن اهداف توسعه‌ای باشد و چهره‌گرا فرهنگ برای شهرها ترسیم کند (لطفی، ۱۳۹۰: ۴۷).

اگرچه مرمت بافت‌های تاریخی از مهم‌ترین دغدغه‌ها و فعالیت‌های برنامه‌ریزان و مدیران کشورها است، با بررسی تجارب مرمت شهری در بافت‌های تاریخی کشور، غلبه مرمت شهر کالبد محور کاملاً آشکار است. باید توجه داشت که متوازن نبودن بررسی کالبد و فعالیت در مرمت بافت‌های تاریخی کشور، پیامدهای ناخواسته‌ای دارد. این موضوع ضرورت تغییر در شرایط و چگونگی مداخله در بافت‌های تاریخی شهرها را به‌سوی رویکرد مداخله‌ای فعالیت محور در کنار مداخله‌ای کالبد محور ایجاب می‌کند (پوراحمد و احمدی فرد، ۱۳۹۷: ۷۷).

در حال حاضر و با رشد شهرنشینی اغلب این‌گونه بافت‌ها تغییر کاربری داده و روبه‌زوال و نابودی رفته‌اند. در همین راستا، رویکرد گردشگری در زمینه احیای بافت‌های قدیمی شهرها به‌ویژه بافت‌هایی که از ارزش تاریخی و هویتی برخوردارند، بسیار مورد توجه واقع شده است (گردانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶۷)؛ چراکه رویکرد توسعه گردشگری نه‌تنها عامل مؤثری جهت حفظ و احیا آن‌ها است (خضری و اقدم و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۰۹)؛ بلکه نقش مهمی در فرآیند توسعه، بهره‌برداری از منابع و پیامدهای اجتناب‌ناپذیر آن بر مکان، اقتصاد، اجتماع و محیط دارد (ویلیامز، ۱۳۹۰: ۱۰).

شهر تاریخی اصفهان با داشتن حدود هزار و ۷۰۰ هکتار بافت واجد ارزش تاریخی که «ثروت فرهنگی» از آن یاد می‌شود دارای پتانسیل بسیار مناسب جهت جذب گردشگر تاریخی است ولیکن به دلیل عدم توجه به قابلیت‌های فرهنگی این بافت‌ها نتوانستند آن‌گونه که باید مقصدی برای گردشگری باشند وارد عرصه رقابت جهت جذب گردشگر شوند به عبارتی فرسودگی محدوده نشان از طرد شدن این کالبد توسط مالکان و مدیریت شهری دارد و وجود ۷۰۰ هکتار بافت فرسوده تاریخی در شهر اصفهان خود گویای مسئله اصلی پژوهش است چراکه بافت‌هایی که به ذات پتانسیل جذب گردشگر رادارند؛ به متروکه‌های ناامن مبدل شده‌اند که ساکنان آن‌ها نیز از سر اجبار در آن‌ها سکونت دارند. لذا پرداختن به موضوع بازآفرینی با تأکید بر فرهنگ جهت تقویت نقش گردشگری در بافت تاریخی شهر اصفهان ضروری می‌نماید؛ بنابراین با عنایت به منابع فرهنگی تاریخی شهر اصفهان رویکرد منتخب بازآفرینی این‌گونه بافت‌ها فرهنگ محور هست. با به‌کارگیری رهیافت‌های این رویکرد می‌توان ظرفیت و قابلیت‌های فرهنگی آن را از وضعیت بالقوه به بالفعل تغییر داد.

با توجه به ضرورت تقویت مقاصد گردشگری با در نظر گرفتن ویژگی‌های بومی (فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و...) هدف از انجام این پژوهش سنجش مؤلفه‌ها و ارزیابی وضعیت شاخص‌های بازآفرینی فرهنگ مینا و توسعه پایدار گردشگری در بافت تاریخی شهر اصفهان در محدوده مورد مطالعه است همچنین این پژوهش به دنبال ارائه الگوی جهت بازآفرینی فرهنگ مینا در راستای توسعه پایدار گردشگری بافت تاریخی شهری اصفهان است که در این راستا نقش مؤلفه‌های فرهنگی (تولید فرهنگی، مصرف فرهنگی و رویدادها) به‌عنوان تعدیل‌گر در رابطه بازآفرینی فرهنگ مینا و مورد سنجش قرار خواهند گرفت.

محدوده مورد مطالعه نوشتار حاضر قسمتی از بافت تاریخی است که دارای فرسودگی است. محدوده مورد مطالعه پژوهش حاضر به علت قرارگیری هسته اولیه شهر اصفهان و وجود عناصر شاخص تاریخی در منطقه ۳ (محل نقش جهان) و در منطقه ۱ (محل درب کوشک) انتخاب گردیده است.

۲ مبانی نظری

۲,۱ بازآفرینی شهری:

بازآفرینی شهری عبارت است از دید جامع و یکپارچه و مجموعه اقداماتی که به حل مشکلات شهری بینجامد، بطوریکه بهبود دائمی در شرایط اقتصادی، کالبدی، اجتماعی، زیست محیطی باقی که دستخوش تغییر شده را به وجود آورد (Robert, 2000: 19). بازآفرینی شهری، گامی فراتر از مقاصد، آرزوها و دستاوردهای نوسازی شهری، توسعه شهری و باز زنده سازی شهری است. فراتر از نوسازی شهری که کوچ از آن به عنوان فرایند تغییرات کالبدی بنیادین نام می برد (حنای و ایزدی، ۱۳۹۳: ۱۵).

در فرایند بازآفرینی شهری، فرهنگ می تواند اشاره به هر چیزی شامل معماری، ساختمان های تاریخی و جاذبه ها، هنرهای بصری و نمایشی، جشنواره ها و رویدادها، سرگرمی ها و اوقات فراغت و همچنین شیوه زندگی مردم داشته باشد (Smith, 2007: 2). فرایند بازآفرینی و نقشی که فرهنگ در این فرایند بر عهده می گیرد بسته به میزان، نوع و نحوه مداخله برنامه های فرهنگی می تواند اشکال مختلفی را به خود بگیرد که سه الگوی مختلف می توان برای آن برشمرد: فرهنگ و بازآفرینی، بازآفرینی فرهنگی و بازآفرینی فرهنگ مبنا (Evans & Shaw, 2005: 96).

۲,۲ بازآفرینی فرهنگ مبنا:

از دهه ۱۹۸۰ میلادی به بعد، بازآفرینی مبتنی بر فرهنگ به صورت موج عظیمی، پروژه های بازآفرینی را در سراسر اروپا تحت تأثیر قرار داده و بازآفرینی فرهنگ محور و استفاده از سرمایه های فرهنگی خود را به عنوان گزینه های موفق در عرصه مرمت و بهسازی و نوسازی مطرح کرده است (Kearns, 1993: 14). در بازآفرینی فرهنگ محور، عامل فرهنگ به عنوان یک راهبرد توسعه ای بسیار مهم در مقیاس های محلی و جهانی مطرح است (Bird et al, 1993: 76). توجه به نقش فرهنگ، استفاده از ارزش های تاریخی و فرهنگی به عنوان منابعی برای توسعه و همچنین توجه به گذران اوقات فراغت مردم، مهم ترین وجوه این گرایش هستند (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۲).

در بازآفرینی فرهنگ، مبنای فعالیت ها و پروژه های توسعه فرهنگی سازگار با بافت تاریخی از یکسو و مرمت و حفاظت از میراث شهری از سوی دیگر، توأمان مورد تأکید قرار می گیرند (ایزدی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۶۶). فرهنگ شهری مفهومی نسبتاً پیچیده و فراگیر متأثر از مؤلفه های تشکیل دهنده فضای شهری، دارای سه بعد و مؤلفه کالبد، عملکرد و معنا است (قلعه نوپی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۸). یک محله تاریخی گردشگر پذیر، یک مکان شهری موفق است که عوامل، عناصر و ویژگی های آن در سه بعد یا مؤلفه مکان (بر اساس مدل کانتر) یعنی فرم، عملکرد و معنا مطرح می شوند.

۲,۳ راهبردهای بازآفرینی فرهنگ مبنا:

مفهوم اصلی بازآفرینی فرهنگ مبنا، دخالت دادن فرهنگ در بازار بخش خصوصی به منظور برگرداندن زندگی به بخش های داخلی و فراموش شده شهر هست. راهبردهای بازآفرینی فرهنگ مبنا در سه مدل کلی تقسیم بندی می گردد؛

- تولید فرهنگ: راهبردهای تولید عمدتاً منبعث از تغییر ماهیت اقتصادی به سمت صنعت زدایی در چند دهه اخیر هستند. همان طور که راهبردهای بازآفرینی در متن اقتصاد صنعت زدا به وجود آمد، مفهوم شهر خلاق در این فضا متولد و باسیاست های فرهنگی انطباق یافت. امروزه فعالیت های فرهنگی که در گذشته دارای اثرات جانبی روی بالندگی اقتصادی بودند، جایگاه مهم تری از سوی سیاست گذاران و سرمایه گذاران کسب کرده اند به گونه ای که حکومت های شهری توجه شایانی به سرمایه گذاری فرهنگی و نهادهای هنری به عنوان معیارهای توسعه اقتصادی دارند (Roberts, 2006: 331, Rowthorn, 1997).
- مصرف فرهنگ: راهبردهای مصرف، بر مصرف فرهنگ و به طور دقیق تر، مصرف فضای فرهنگی به عنوان ابزار مؤثر در بازآفرینی شهری تأکید دارند. در حالی که تولید فرهنگی، فرهنگ را تبدیل به محصولات تجاری می کند، راهبردهای مصرف جهت جذب مصرف کنندگان فضا (گردشگران، ساکنین و سایر افراد) و نیز جذب طبقه خلاق به عنوان تولیدکنندگان فرهنگی، از ایجاد یک تصویر فرهنگی پر جنب و جوش از منطقه استفاده می کند (Binns, 2005: 2). با راهبرد مصرف محور، ثروت این گروه های وارد شده، جذب و در اقتصاد ملی تزریق می گردد. بازاریابی، برند گذاری مکان و گردشگری فرهنگی از ابعاد اصلی مدل مصرف فرهنگی محسوب می گردند.
- برگزاری رویداد (مشارکت در برنامه های هنری): سومین راهبرد که به بازآفرینی اجتماع کمک می کند «مشارکت در برنامه های هنری» است که هنرمندان و ساکنین را به یکدیگر پیوند و آن ها را متحد می سازد. نتایج بازآفرینی فرهنگ محور در شهرهای اروپایی نشان

می‌دهد که مشارکت هنرمندان در هر بازآفرینی ضرورت دارد (Lazarevice, et al, 2016:4). حضور هنر در شهر و برپایی انواع جشنواره‌های هنری، راهبردی فراتر از اندیشیدن راه‌حل‌های کوتاه‌مدت برای رکود اقتصادی و مشکلات اجتماعی شهرهاست در چنین فضایی، پیش‌بینی توسعه‌های مبتنی بر فعالیت‌های پرچم‌دار هنری، رویدادهای مهم فرهنگی در هسته درونی شهرها، این رویدادها به‌پیش زمینه‌های تاریخی و میراثی به‌منظور توسعه گردشگری فرهنگی و باز زنده سازی فضاهای شهری موردتوجه قرار می‌گیرد و فرآیندی شکل می‌گیرد که هدف آن بازیابی سرمایه‌های فرهنگی-هنری و به‌کارگیری دوباره آن در بازآفرینی فضاهای شهر است (ایزدی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۷۲).

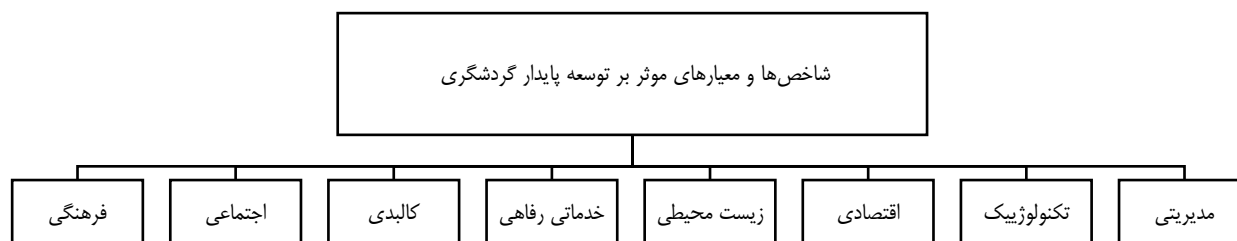
از اهداف مهم بازآفرینی شهری فرهنگ مبنا احیای میراث فرهنگی، جذب گردشگر و توسعه اقتصاد گردشگری است. بافت قدیمی شهرها، گنجینه‌ای ارزشمند از تاریخ و تمدن جوامع بشری است. رویکرد بازآفرینی شهری فرهنگ مبنا، موجب شکل‌گیری فضای شهری به‌روز با حفظ ویژگی‌های اصیل فضا (کالبدی و کارکردی) و افزایش کارایی این بافت‌ها می‌شود درنتیجه با ارتقاء کیفیت فضا و کارایی، جاذبه‌های فضایی نیز افزایش پیدا می‌کند (حبیبی و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۹).

یکی از فرصت‌هایی که مناطق ارزشمند تاریخی برای بازآفرینی خود فراهم می‌کنند، گردشگری است در حقیقت گردشگری به‌عنوان نیروی محرکه بازآفرینی شهری در فرایندهای توسعه شهری خصوصاً در مناطق دارای ارزش‌های تاریخی- ایفای نقش می‌نماید. استفاده از گردشگری به‌عنوان ابزاری احیاکننده برای شهرها منابع بسیاری به همراه خواهد داشت. با توجه به هدف پژوهش در ادامه به تعاریف گردشگری و شناخت مؤلفه‌های توسعه پایدار گردشگری پرداخته‌شده است.

توسعه پایدار گردشگری: امروزه توسعه مقاصد گردشگری شهرهای اسلامی و هدف نهایی آن یعنی متمایزسازی مقاصد به فرایندی دشوار و کم اثر تبدیل‌شده است (حیدری و همکاران، ۱۴۰۰: ۴۷۱). توسعه گردشگری به‌عنوان یک پدیده فرهنگی، گسترش‌دهنده فرصت‌های تبادل فرهنگی بین گردشگر و جامعه میزبان است (تقوایی و صفراآبادی، ۱۳۹۱: ۵۹). امروزه در نوشتار توسعه گردشگری، مفهوم پایداری به کانون اصلی مباحث علمی و دانشگاهی جهان تبدیل‌شده است (ماسون و درون دربرگ، ۲۰۰۲: ۲) و الگوی گردشگری پایدار به‌عنوان تنها راه‌حل نجات طبیعت و انسان نمود یافته است (گتس، ۲۰۰۸: ۴۰۳).

وجود کاستی‌های مختلف در مفهوم گردشگری پایدار سبب شد در جهت پوشش دادن همه ابعاد و زمینه‌های توسعه پایدار؛ توسعه پایدار گردشگری مطرح گردد که پارادایم جدیدی نسبت به رهیافت نخستین گردشگری پایدار محسوب می‌شود. این رویکرد جدید تلاش دارد تا اصول اساسی توسعه و توسعه پایدار بیشتر مدنظر قرار گیرد تا خود گردشگری و اجزای آن. چراکه در پارادایم توسعه پایدار گردشگری، گردشگری به‌مثابه یک چرخه برای توسعه پایدار تلقی می‌گردد؛ بنابراین توسعه پایدار گردشگری تلاش می‌کند تا اصول توسعه پایدار را در گردشگری تصویب کند تا از این طریق اثرات منفی آن را به حداقل و منافع آن را به حداکثر برساند.

در این راستا توسعه پایدار گردشگری به این صورت تعریف می‌شود فرایندی که ضمن تأمین نیازهای جوامع محلی و ساکنان مناطق میزبان و نیازهای گردشگران از فرصت‌های آینده حمایت و آن را تقویت می‌کند درواقع نیازهای اقتصادی اجتماعی زیبابی‌شناسی و اکولوژی تأمین گردد و یکپارچگی فرهنگی حفظ گردد. شاخص‌ها و معیارهای مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری در تصویر شماره یک بر اساس مطالعات و اسناد بررسی‌شده استخراج گردیده است.

شکل ۱- شاخص‌ها و معیارهای مؤثر بر توسعه پایدار گردشگری
منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

۳ روش تحقیق

این تحقیق بر اساس نوع داده‌های جمع‌آوری و تحلیل‌شده تحقیق کمی و از لحاظ نوع برخورد با مسئله موردبررسی و ورود به آن یک مطالعه میدانی است در این تحقیق از تکنیک پیمایش استفاده‌شده است داده‌های آماری پژوهش نیز از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی (پرسشنامه) استخراج گردیده است بدین منظور با مراجعه مستقیم مراکز آماری و آمارنامه؛ کتب، مقالات و پایان‌نامه‌های موجود در

کتابخانه‌های دانشگاه مختلف اطلاعات جامعی برای تحقیق تهیه شده است و سپس از طریق پرسشنامه مطالعات میدانی پژوهش مزبور تکمیل شده است.

با توجه به وجود بافت تاریخی در شهر اصفهان؛ محدوده مورد مطالعه نوشتار حاضر قسمتی از بافت تاریخی شهر اصفهان است که دارای فرسودگی است. محدوده مورد مطالعه پژوهش حاضر علت قرارگیری هسته اولیه شهر اصفهان وجود عناصر شاخص تاریخی در منطقه ۳ (محل نقش جهان) و در منطقه ۱ (محل دره کوشک) انتخاب گردیده است. جامعه آماری پژوهش، شامل افراد ساکن در بافت فرسوده‌های منطقه محله نقش جهان و دره کوشک است. بر اساس نمونه‌گیری کوکران تعداد ۳۷۴ نفر از ساکنان این دو محله به‌عنوان نمونه انتخاب و مورد مصاحبه واقع شدند.

روش نمونه‌گیری در پژوهش حاضر، تصادفی منظم بوده است. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته است که سؤالات مربوط به آن بر اساس طیف لیکرت تهیه شده است تعداد ۳۳ سؤال این پرسشنامه جهت سنجش بازآفرینی فرهنگ مینا و ۵۵ سؤال پرسشنامه جهت سنجش و ارزیابی شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری و سؤال ۲۱ آن نیز جهت ارزیابی مؤلفه‌های تعدیل گر و تهیه و تدوین شده است. برای آزمون روایی از تحلیل محتوی استفاده شده است به همین منظور از نظرات ۳۰ تن از اساتید صاحب‌نظران و کارشناسان ذیصلاح در جهت سنجش اعتبار محتوایی بهره برده شده است و سنجش پایایی ابزار پژوهش با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ محاسبه شد. با استفاده از نسخه ۲۶ نرم‌افزارهای SPSS آلفای کرونباخ مقدار ۰٫۹۳۵، محاسبه گردید. برای تحلیل روابط میان شاخص‌ها و کشف میزان تأثیر هر یک از عوامل بر متغیر مستقل و وابسته از مدل‌سازی مسیری PLS با کمک نرم‌افزار Smart PLS بهره برده شده است.

۴ یافته‌ها و بحث

در پژوهش‌هایی که هدف، آزمون مدلی خاص از روابط بین متغیرها است می‌توان از روش مدل معادلات ساختاری استفاده نمود. مدل‌سازی مسیری PLS یکی از روش‌های مدل معادلات ساختاری است. مدل‌های "پی ال اس" دو مدل آزمون می‌شود. مدل اول مدل بیرونی است که هم‌ارز مدل اندازه‌گیری و مدل دوم، مدل درونی است که هم‌ارز مدل ساختاری، در مدل‌های مبتنی بر کوواریانس هست (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۲۱).

۴٫۱ ارزیابی بخش بیرونی مدل (مدل اندازه‌گیری)

۴٫۱٫۱ مقادیر پایایی و روایی شاخص:

از آنجائی که معیار آلفای کرون باخ یک معیار سنتی برای تعیین پایایی سازه‌ها هست، روش PLS معیار مدرن‌تری نسبت به آلفا، به نام پایایی ترکیبی بکار می‌برد. این معیار توسط ورتس و همکاران (۱۹۷۴) معرفی شد و برتری آن نسبت به آلفای کرون باخ در این است که پایایی سازه‌ها نه به‌صورت مطلق، بلکه با توجه به همبستگی سازه‌هایشان با یکدیگر محاسبه می‌گردد. در نتیجه برای سنجش بهتر پایایی در روش PLS، هر دوی این معیارها بکار برده می‌شوند (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲: ۸۰). لازم است تا پایایی و روایی مدل بررسی شود که این امر در قالب چهار آزمون آلفای کرون باخ، آزمون پایایی اشتراکی، پایایی همبستگی اسپیرمن و در نهایت آزمون پایایی اشتراکی صورت پذیرفت که نتایج آن در جدول شماره ۱ آورده شده است.

جدول ۱- نتایج مدل اندازه‌گیری (آلفای کرون باخ، همبستگی اسپیرمن، پایایی ترکیبی و روایی همگرا)

روایی همگرا (AVE)	پایایی ترکیبی CR	همبستگی اسپیرمن (RHO_A)	آلفای کرون باخ	متغیرهای پنهان، آشکار و تعدیلگر
0.507	0.911	0.896	0.891	بازآفرینی فرهنگ مینا
0.511	0.858	0.862	0.807	عملکردی
0.51	0.879	0.844	0.839	فرم
0.533	0.888	0.86	0.852	معنایی
0.5	0.937	0.93	0.928	توسعه پایدار گردشگری
0.649	0.881	0.827	0.82	کالبدی
0.544	0.877	0.843	0.832	اجتماعی
0.567	0.886	0.862	0.846	اقتصادی
0.54	0.852	0.819	0.786	فتاوری
0.534	0.911	0.895	0.89	خدماتی و رفاهی
0.608	0.86	0.811	0.781	زیست‌محیطی
0.618	0.865	0.813	0.793	فرهنگی
0.736	0.893	0.822	0.819	مدیریت شهری
0.536	0.822	0.726	0.717	تولید فرهنگی

	مصرف فرهنگی	0.745	0.716	0.794	0.537
	رویداد	0.756	0.804	0.826	0.548

مطابق نظر صاحب‌نظران ازجمله رینجل (۲۰۱۵) و جانسون ۲۰۰۸، مقدار آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و همبستگی اسپیرمن باید بالای ۰/۷ باشد بر همین اساس و با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از جدول شماره ۱ نشان می‌دهد کلیه ضرایب به‌دست‌آمده دارای شرایط مذکور هستند و با توجه به سه آزمون پایایی، مدل صاحب پایایی است. در مورد روایی همگرا میانگین واریانس استخراج‌شده^۱، مقدار بحرانی عدد ۰/۵ است. بدین معنی که مقدار AVE بالای ۰/۵، روایی همگرای قابل‌قبول را نشان می‌دهد. همچنین مطابق نظر رینجل و هنسلر اگر شرط $AVE > CR$ برقرار باشد؛ روایی همگرای مدل تأیید می‌شود. با توجه به جدول شماره ۱ مشاهده می‌شود که مدل دارای روایی همگرا نیز است.

۴، ۱، ۲ سنجش روایی واگرا از آزمون فورنل و لاکر:

به‌منظور بررسی روایی واگرا از آزمون فورنل و لاکر استفاده گردید که نتایج آن در جدول شماره ۲ ارائه گردید. اعداد روی قطر اصلی جذر AVE است که اگر بزرگ‌تر از همبستگی آن متغیر با متغیرهای دیگر باشد، روایی واگرا توسط این آزمون تأیید می‌شود. با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود که مقادیر جذر AVE که بر روی قطر اصلی ماتریس وجود دارد از مقادیر زیرین هر سلول بیش‌تر است و بنابراین مدل روایی واگرای نسبتاً قابل‌قبولی دارد.

جدول ۲- ماتریس سنجش روایی واگرا

اجتماعی	اقتصادی	عملکردی	فرم	بازآفرینی فرهنگ مینا	معنایی	توسعه پایدار گردشگری	تولید فرهنگی	فناوری	خدماتی و رفاهی	رویداد	زیست‌محیطی	فرهنگی	مدیریت شهری	مصرف فرهنگی	کالبدی
۰,۷۳۷	۰,۳۹۳	۰,۵۱۴	۰,۵۰۵	۰,۵۲۶	۰,۱۱۷	۱,۰۰۰	۰,۵۰۳	۰,۴۵۰	۰,۷۸۲	۰,۱۱۲	۰,۵۳۵	۰,۵۳۰	۰,۴۹۳	۰,۵۰۷	
	۰,۷۵۳	۰,۵۱۱	۰,۴۲۱	۰,۵۱۷	۰,۳۳۳	۰,۶۲۷	۰,۰۶۳	۰,۶۱۱	۰,۵۵۵	۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
		۰,۷۱۵	۰,۶۹۳	۰,۸۶۸	۰,۵۱۲	۰,۶۲۹	۰,۰۷۷	۰,۶۷۸	۰,۶۰۹	۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
			۳۱۴	۰,۶۳۶	۰,۵۰۲	۰,۵۰۲	۰,۰۶۰	۰,۶۰۶	۰,۶۰۶	۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
				۰,۷۱۲	۰,۵۰۵	۰,۵۰۱	۰,۰۷۸	۰,۶۱۳	۰,۵۵۵	۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
					۰,۳۳۳	۰,۶۲۷	۰,۰۷۷	۰,۶۷۸	۰,۶۰۹	۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
						۰,۵۰۱	۰,۰۷۸	۰,۶۱۳	۰,۵۵۵	۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
							۰,۰۷۸	۰,۶۱۳	۰,۵۵۵	۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
								۰,۶۱۳	۰,۵۵۵	۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
									۰,۶۰۹	۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
										۰,۰۱۳	۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
											۰,۴۳۳	۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
												۰,۴۹۹	۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
													۰,۴۹۹	۰,۰۶۱	
														۰,۰۶۱	

1 - Average Variance Extracted = AVE

مصرف فرهنگی	۰.۱۶۰	۰.۱۱۱	۰.۱۲۱	۰.۱۱۱	۰.۱۲۱	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰	۰.۱۶۰
کلیدی	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰	۰.۷۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

۲-۴ ارزیابی برازش بخش ساختاری (بخش درونی) مدل

۳، ۱، ۴ معیار R^2 :

R^2 معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری بکار می‌رود و نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. نکته ضروری در اینجا است که مقدار R^2 ، تنها برای سازه‌های درون‌زای مدل محاسبه می‌گردد و در مورد سازه‌های برون‌زا مقدار این معیار صفر است (داوری، رضازاده، ۱۳۹۲: ۹۱). مقدار این ضریب نیز از ۰ تا ۱ متغیر است که مقادیر بزرگ‌تر، مطلوب‌تر است. مقادیر نزدیک به ۰/۶۷ را مطلوب، نزدیک به ۰/۳۳ را معمولی و نزدیک به ۰/۱۹ را ضعیف ارزیابی می‌نماید. بر اساس محاسبات میزان R^2 برابر با ۰.۵۸۴ است که بیانگر برازش نسبتاً مطلوب مدل ساختاری است.

جدول ۳- معیار R^2

مقدار R^2 تعدیل‌شده	مقدار R^2	
0.753	0.754	بازآفرینی عملکردی
0.875	0.875	بازآفرینی فرم
0.274	0.276	بازآفرینی معنایی
0.662	0.669	توسعه پایدار گردشگری
0.302	0.304	اجتماعی
0.527	0.528	اقتصادی
0.687	0.688	فناوری
0.860	0.861	خدماتی و رفاهی
0.522	0.523	زیست‌محیطی
0.358	0.360	فرهنگی
0.704	0.705	مدیریت شهری
0.465	0.466	کلیدی
	0.584	میانگین R^2

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

۴/۱/۴ معیار Q^2 :

این معیار که توسط استون و گیزر^۲ (۱۹۷۵) معرفی شد قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد. اگر در یک مدل، روابط بین سازه‌ها به‌درستی تعریف شده باشند، سازه‌ها قادر خواهند بود تا تأثیر کافی بر شاخص‌های یکدیگر گذاشته و از این راه فرضیه‌ها به‌درستی تأیید شوند. در صورتی که مقدار Q^2 در مورد یک سازه درون‌زا صفر یا کمتر از صفر شود، نشان از آن دارد که روابط بین سازه‌های دیگر مدل و آن سازه درون‌زا به‌خوبی تبیین نشده است و در نتیجه مدل نیاز به اصلاح دارد. شدت قدرت پیش‌بینی مدل در مورد سازه‌های درون‌زا، سه مقدار ۰/۲ و ۰/۱۵ و ۰ است. به اعتقاد آنها اگر مقدار Q^2 در مورد یک سازه درون‌زا در محدوده نزدیک به ۰/۲ باشد، نشان از آن دارد که مدل قدرت پیش‌بینی ضعیفی در قبال شاخه‌های آن سازه دارد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۳: ۹۶).

با توجه به اینکه مقادیر Q^2 مربوطه مطابق با نتایج جدول شماره ۴ بزرگ‌تر از ۰/۱۵ است قدرت پیش‌بینی مدل معمولی است؛ بنابراین در کل مدل به‌خوبی از عهده پیش‌بینی مقادیر مربوطه برآمده است.

جدول ۴- معیار Q^2

$Q^2 (=1-SSE/SSO)$	
0.405	بازآفرینی فرهنگ مبنا
0.337	عملکردی

1- Stone-Geisser Criterion

2 - Stone & Geisser

0.345	فرم
0.377	معنایی
0.43	توسعه پایدار گردشگری
0.409	کالبدی
0.361	اجتماعی
0.396	اقتصادی
0.323	فناوری
0.42	خدماتی و رفاهی
0.357	زیست‌محیطی
0.369	فرهنگی
0.458	مدیریت شهری
0.232	تولید فرهنگی
0.169	مصرف فرهنگی
0.244	رویداد

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

۴/۱/۵ آزمون برازش مدل کلی (معیار GOF)

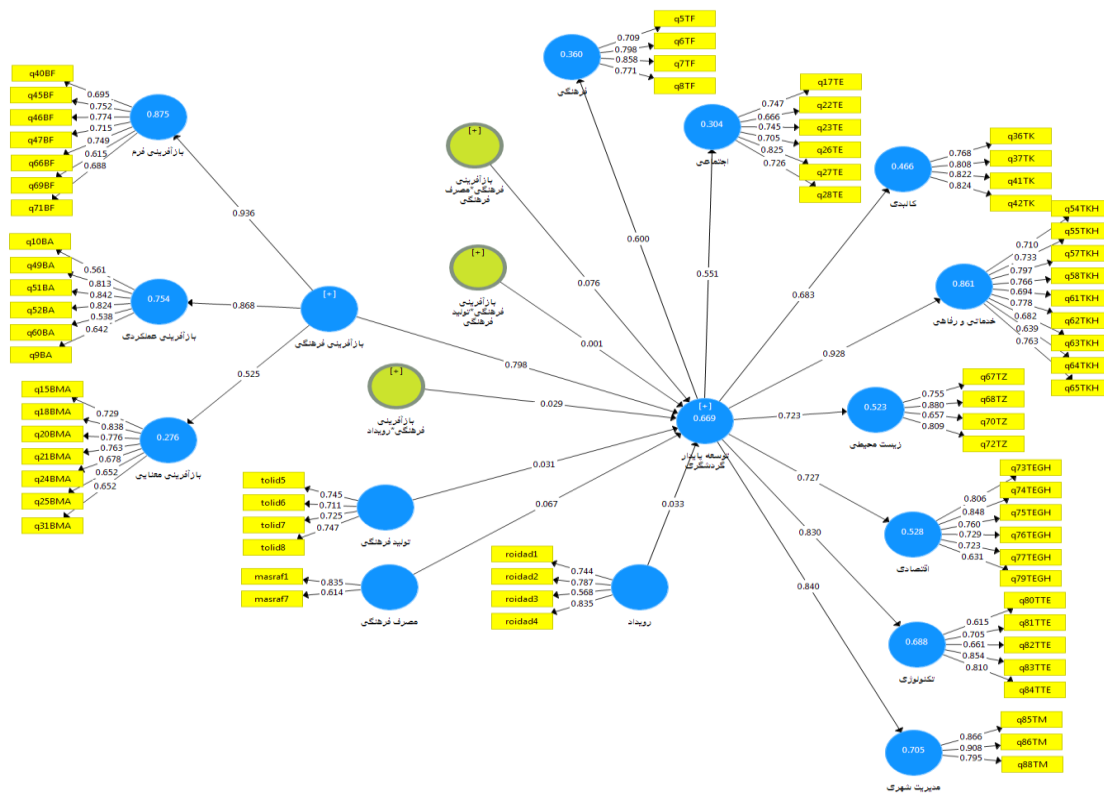
مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود و با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود و تنها یک معیار به نام جی.ا. اف^۱ دارد. مقادیر ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به ترتیب ضعیف، متوسط و قوی توصیف شده است. مطابق با محاسبات انجام شده مقدار R² برابر است با 0.584 و میانگین مقادیر اشتراکی (Red) برابر است با ۰/۳۲۲. در نتیجه مطابق با فرمول مقدار GOF برابر ۰/۵۶۷ نشان‌دهنده برازش قوی مدل کلی بود چون مقدار GOF محاسبه شده بزرگ‌تر از ۰/۳۶ است نشان از برازش قوی مدل کلی دارد.

۴/۲ سنجش میزان تأثیر شاخص‌های بازآفرینی شهری فرهنگ مبنا بر توسعه پایدار گردشگری با استفاده از مدل معادلات ساختاری:

با توجه به مطالعات انجام شده در بخش مبانی نظری متغیر بازآفرینی فرهنگ مبنا به مثابه متغیر مستقل و اثرگذار بر توسعه پایدار گردشگری است برای بررسی وضعیت بازآفرینی فرهنگ مبنا در بافت تاریخی شهر اصفهان از سه مؤلفه فرم، معنا و عملکرد و برای سنجش توسعه پایدار گردشگری دارای ۸ بعد فرهنگی، اجتماعی، کاربردی، خدمات رفاهی، زیست‌محیطی، اقتصادی، فناوری و مدیریت شهری بهره گرفته شده است. مدل مفهومی آزمون شده در حالت استاندارد یا الگوریتم PLS و ضریب مسیرها در تصویر شماره ۲ ارائه شده است. اعدادی که بر روی مسیر سازه‌ها با یکدیگر نشان داده شده است، ضریب مسیر نامیده می‌شود. این اعداد بیانگر بتای استاندارد شده در رگرسیون یا ضریب همبستگی دو سازه است و برای بررسی میزان تأثیر مستقیم یک متغیر بر متغیر دیگر ارائه می‌شود. اعدادی که بر روی مسیر بین سازه‌ها و معرف‌ها نمایش داده می‌شود در مدل‌های انعکاسی بیانگر بار عاملی است (غلامزاده و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۱۳). با توجه به تصویر شماره ۲ که وضعیت مدل اندازه‌گیری تحقیق در حالت استاندارد را نمایش می‌دهد و با توجه به مقادیر ضرایب مسیر که بیانگر بتای استاندارد شده در رگرسیون یا ضریب همبستگی دو سازه است، می‌توان میزان تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل که همان ابعاد سه‌گانه بازآفرینی فرهنگ مبنا در این تحقیق هستند را بر متغیر وابسته که ابعاد هشت‌گانه توسعه پایدار گردشگری هست را سنجید و میزان تأثیر این ابعاد را نیز رتبه‌بندی نمود.

بر اساس مدل درونی یا ساختاری تحقیق مؤلفه فرم با ضریب مسیر ۰/۹۳۶ دارای بیشترین تأثیر بر بازآفرینی فرهنگ مبنا در محدوده مورد مطالعه بوده است و ابعاد عملکردی و معنایی به ترتیب در رتبه دوم ۰/۸۶۸ و سوم ۰/۵۲۵ قرار دارند. همچنین در سنجش توسعه پایدار گردشگری بعد خدماتی و رفاهی با ضریب مسیر ۰/۹۲۸ بیش‌ترین تأثیرگذاری و بعدازآن مدیریت شهری با ضریب مسیر ۰/۸۴ و فناوری با ضریب مسیر ۰/۸۳۰ و اقتصادی با ضریب مسیر ۰/۷۲۷ و زیست‌محیطی با ضریب مسیر ۰/۷۲۳ و کالبدی با ضریب مسیر ۰/۶۸۳ و فرهنگی با ضریب مسیر ۰/۶۰۰ رتبه‌های اول تا ماقبل از آخر تأثیرگذاری بر شاخص توسعه پایدار گردشگری در بافت تاریخی شهر اصفهان قرار می‌گیرند و در نهایت مؤلفه اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۵۵۱ دارای کمترین تأثیرگذاری بر توسعه پایدار گردشگری در بافت تاریخی شهر اصفهان بر اساس مدل معادلات ساختاری در محدوده مورد مطالعه بوده است.

¹ GOF: Goodnes Of Fit

شکل ۲- بارهای عاملی مدل ساختاری پژوهش
منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

۴/۳ - ارزیابی نقش تعدیل‌کننده راهبردهای مبتنی بر فرهنگ در بازآفرینی فرهنگ مبنا در راستای توسعه پایدار گردشگری بافت تاریخی شهر اصفهان:

به منظور دستیابی به الگوی بهینه؛ معناداری مسیرها مورد آزمون قرار گرفت، به همین منظور سه مورد ضریب مسیر یا β ، T-value و sig باید بررسی شود که ضریب مسیر شدت و جهت را نشان داده و T-value باید در بازه ۱/۹۶- و ۱/۹۶ مقدار sig کوچکتر از ۰/۰۵ و یا ۰/۰۱ باشد در این صورت می‌توان گفت به ترتیب در سطح اطمینان ۹۵٪ و ۹۹٪ معنادار هست. همان‌طور که از مقادیر آماره t و مقدار p-جدول شماره ۴ گویا است، فرضیات مربوط به مقادیر آماره t بزرگتر از ۱/۹۶ و مقادیر p-value کوچکتر از ۰/۰۵، مورد قبول واقع می‌شود ولی برای فرضیه‌هایی که آماره t کوچکتر از ۱/۹۶ و مقادیر p-value بزرگتر از ۰/۰۵ است از نظر آماری رد می‌شود؛ بنابراین:

جدول ۴- مقادیر آزمون آماره t مربوط به مدل مفهومی تحقیق

نتیجه	P Values	آماره t	مقادیر بارهای عاملی	بازآفرینی فرهنگ مبنا - توسعه پایدار گردشگری
قبول	0.000	38.358	0.798	بازآفرینی فرهنگ مبنا * تولید فرهنگ - توسعه پایدار گردشگری
رد	0.960	0.050	0.001	بازآفرینی فرهنگ مبنا * رویداد - توسعه پایدار گردشگری
رد	0.437	0.777	0.029	بازآفرینی فرهنگ مبنا * مصرف فرهنگ - توسعه پایدار گردشگری
قبول	0.009	2.634	0.076	بازآفرینی فرهنگ مبنا * توسعه پایدار گردشگری

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

مقدار آماره t برای تأثیر بازآفرینی فرهنگ مبنا بر توسعه پایدار گردشگری برابر ۳۸/۳۵۸ و مقدار p-value برابر ۰/۰۰۰ هست با توجه به اینکه آماره t بزرگتر از ۱/۹۶ و مقادیر p-value کوچکتر از ۰/۰۵ است، بنابراین بازآفرینی فرهنگ مبنا بر توسعه پایدار گردشگری به‌طور معنی‌دار تأثیر دارد. از طرفی مقدار بار عاملی مربوطه برابر ۰/۷۹۸ هست که با توجه به مثبت بودن آن رابطه دو متغیر بازآفرینی فرهنگ مبنا و توسعه پایدار گردشگری مستقیم هست یعنی با افزایش بازآفرینی فرهنگ مبنا، توسعه پایدار گردشگری بیشتر می‌شود. مقدار آماره t برای تأثیر بازآفرینی فرهنگ مبنا با تأثیر مصرف فرهنگ به‌عنوان تعدیل‌گر بر توسعه پایدار گردشگری برابر ۲.۶۳۴ و مقدار p-value برابر ۰.۰۰۹ هست با توجه به اینکه آماره t بزرگتر از ۱/۹۶ و مقادیر p-value کوچکتر از ۰/۰۵ است، بنابراین مصرف فرهنگی رابطه بین بازآفرینی فرهنگ مبنا و توسعه پایدار گردشگری را تعدیل می‌کند.

مقدار آماره t برای تأثیر بازآفرینی فرهنگ مبنا با تأثیر تولید فرهنگی به عنوان تعدیل گر بر توسعه پایدار گردشگری برابر $0/05$ و مقدار p -value برابر $0/960$ هست با توجه به اینکه آماره t کوچک‌تر از $1/96$ و مقادیر p -value بزرگ‌تر از $0/05$ است، بنابراین تولید فرهنگی رابطه بین بازآفرینی فرهنگ مبنا و توسعه پایدار گردشگری را تعدیل نمی‌کند. مقدار آماره t برای تأثیر بازآفرینی فرهنگ مبنا با تأثیر رویداد به عنوان تعدیل گر بر توسعه پایدار گردشگری برابر $0/777$ و مقدار p -value برابر $0/437$ هست با توجه به اینکه آماره t کوچک‌تر از $1/96$ و مقادیر p -value بزرگ‌تر از $0/05$ است، بنابراین رویداد رابطه بین بازآفرینی فرهنگ مبنا و توسعه پایدار گردشگری را تعدیل نمی‌کند.

۵ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

بافت‌های ناکارآمد شهری بخش اعظمی از بافت‌های شهری شهرهای کشور را تشکیل می‌دهند. اگرچه این بافت‌ها به دلیل داشتن مشکلات متعدد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، عملکردی، ترافیکی و زیست‌محیطی از چالش‌های مدیریت شهری و نظام شهرسازی محسوب می‌شوند و برای شهرها یک تهدید جدی به شمار می‌آیند، بلکه همین بافت‌های ناکارآمد مهم‌ترین پتانسیل شهرها برای توسعه درون‌زای شهری محسوب می‌شوند. یکی از گونه‌های بافت‌های ناکارآمد بافت تاریخی است.

با ورود مدرنیسم به ایران و تحمیل آرایش فضایی جدید منتج از آن به بافت‌های تاریخی شهرهای کهن، پاسخگویی به نیازهای اجتماعی و فرهنگی ساکنان این بافت‌ها به فراموشی سپرده شده است. این اقدامات، سبب رکود و از میان رفتن سرزندگی بخش مهمی از شهرهای ایران شد که مسائل و مشکلات فراوانی همچون خالی شدن بافت‌های تاریخی از ساکنان اصلی، حضور اقبال‌کام در آن، عدم رسیدگی و فرسودگی بافت و تحمیل هزینه‌های گزاف برای احیای آن‌ها را در پی داشت که همه این موارد دلیلی شد این بافت‌ها به انزوا رفته و به تدریج غبار فرسودگی هر روز بر این بافت‌ها بیشتر و بیشتر می‌شود. این در حالی است که در هویت دادن به شهر، بافت تاریخی نقش مؤثر و بارزی ایفا می‌کند و در عین حال با برنامه‌ریزی صحیح در راستای جمعیت‌پذیری این محدوده‌ها می‌توان مانع از گسترش عمودی و افقی شهر گردید.

بافت تاریخی شهرها به لحاظ دارا بودن قدمت، میراث کالبدی، زمینه‌ای متناسب با عملکرد فرهنگی مهم‌ترین بستر کالبدی-فضایی ارزش‌های فرهنگی محسوب می‌شود؛ بنابراین رویکرد منتخب در این پژوهش با توجه به منابع غنی فرهنگی بازآفرینی مبتنی بر فرهنگ است. بافت‌های تاریخی به علت وجود جاذبه‌های نوستالژیک، معماری، فرهنگی و بناهای باارزش که نمادی از تپلوری از شرایط گذشته است بنابراین از مقاصد مهم گردشگری به شمار می‌روند.

شرط موفقیت هر شهر در توسعه پایدار گردشگری پرداختن به ارتقا و بهبود کیفیت مؤلفه‌های آن است. هدف از انجام این پژوهش ارائه الگوی بازآفرینی فرهنگ مبنا در راستای توسعه پایدار گردشگری در بافت تاریخی شهر اصفهان است به همین منظور مؤلفه‌های بازآفرینی فرهنگ مبنا شامل فرم، معنا و عملکرد همچنین مؤلفه‌های توسعه پایدار گردشگری در هشت بعد اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی، مدیریتی، فناوری، کالبدی، فرهنگی و خدماتی و رفاهی به وسیله پرسشنامه موردسنجش قرار گرفته است.

به منظور دستیابی به مدل ساختاری و ارزیابی رابطه بین متغیر مستقل و متغیر وابسته از مدل ساختاری در نرم‌افزار Smart PLS بهره گرفته شده است و به منظور ارزیابی متغیرهای تعدیل گر راهبردهای فرهنگ مبنا شامل تولید فرهنگ مصرف فرهنگ و رویدادهای هنری مشارکتی نیز وارد مدل معادلات ساختاری شده است. به منظور ارزیابی مدل ساختاری از دو مدل آزمون بهره گرفته شده است. مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری.

نتایج حاصل از آزمون‌های پایداری و روایی شاخص بیانگر آن بود که مدل دارای پایایی و روایی مطلوبی هست همچنین آزمون فورنل و لاکر روایی و اگرایی نسبتاً قابل قبولی را برای مدل نشان داد. نتایج حاصل از بارهای عاملی در متغیرهای مستقل و متغیرهای وابسته نشان داد که مؤلفه فرم با بالاترین ضریب مسیر دارای بیشترین تأثیر بر بازآفرینی فرهنگ مبنا در بافت تاریخی شهر اصفهان بوده است و ابعاد عملکردی و معنایی در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند و همچنین در مبحث سنجش توسعه پایدار گردشگری بود خدماتی و رفاهی با بالاترین ضریب مسیر بیشترین تأثیرگذاری را بر این شاخص داشته و مؤلفه اجتماعی دارای کمترین تأثیر بر توسعه پایدار گردشگری در محدوده مورد مطالعه بوده است.

آزمون آماری T مربوط به مدل مفهومی تحقیق رابطه بین بازآفرینی فرهنگ مبنا به عنوان متغیری مستقل و توسعه پایدار گردشگری به عنوان متغیر وابسته را تأیید می‌کند. همچنین نتایج این آزمون بیانگر آن است که مصرف فرهنگی در بافت تاریخی شهر اصفهان که در نظر دارد تا از طریق راهبردهای بازاریابی و ارتقای مکان، زمینه‌های مصرف مکان توسط ساکنین و گردشگران را فراهم نموده و بدین ترتیب به احیای مناطق داخلی شهر بپردازد؛ منجر به تعدیل رابطه بین بازآفرینی فرهنگ مبنا و توسعه پایدار گردشگری خواهد شد این در حالی است که دو مؤلفه دیگر با عناوین تولید فرهنگ و رویداد هنری مشارکتی در تعدیل رابطه بین بازآفرینی فرهنگ مبنا و توسعه پایدار گردشگری بی‌تأثیر می‌باشند.

لذا با توجه به اهمیت پرداختن به میثت مصرف فرهنگ می‌بایست راهبردهای مربوط به آن را در بافت تاریخی شهر اصفهان مدنظر قرارداد و ضمن بازآفرینی فرهنگ مبنا بتوان به توسعه پایدار گردشگری امیدوار بود در همین راستا سازوکار اصلی رویکرد بازآفرینی فرهنگ محور، استفاده از فرهنگ به عنوان یک عامل رشد اقتصادی هست تا با استفاده از دارایی‌ها و منابع فرهنگی، چرخه اقتصادی در منطقه دچار افت را به حرکت بیندازد و در عین حال اثرات فرهنگی منجر به کاهش نشانه‌های افت اجتماعی و محیطی می‌گردد.

بدیهی است در درجه اول سیاست‌گذاری‌های کلان کشور و تلقی از نقش فرهنگ در توسعه، سیاست‌های عمومی در این راستا را جهت خواهد داد. نگاهی به برنامه‌های توسعه پنج‌ساله کشور نشان می‌دهد، بهره‌برداری اقتصادی از فرهنگ کمتر مورد توجه بوده و جنبه نمادین و معنوی فرهنگ در اولویت قرار گرفته است؛ بنابراین پیشنهادها تحقیق در راستای بازآفرینی فرهنگ مبنا در بافت تاریخی شهر اصفهان را می‌توان در دو سطح کلان و محلی به شرح زیر مطرح نمود که در زمینه میزان تأثیر و نقش هر کدام در فرآیند بازآفرینی فرهنگ مبنا پژوهش‌هایی قابل انجام است:

۵,۱,۱ سطح ملی:

- توجه به فرهنگ در بافت‌های تاریخی به عنوان محورهای اصلی برنامه توسعه پنج‌ساله کشور؛
- اتخاذ سیاست‌هایی جهت ارائه برنامه در زمینه بازآفرینی بافت‌های تاریخی در ستاد بازآفرینی پایدار ملی؛
- تدوین برنامه‌ها و اصلاح رویکرد سند ملی بازآفرینی پایدار محدوده‌ها و محلات هدف بازآفرینی شهری با مدنظر قرار دادن فرهنگ به عنوان اصلی و موتور محرک اقتصاد.

۵,۱,۲ سطح محلی:

- تهیه نقشه جامع گردشگری در بافت تاریخی شهر اصفهان؛
- تهیه بانک اطلاعاتی جامع خانه‌ها تاریخی در محدوده محلات در کوشک و نقش جهان؛
- تهیه نقشه جامع گردشگری جهت تحقق منظومه گردشگری دربرگیرنده فضاهای ایستا و پویا شامل محورهای اصلی راسته‌بازارها خانه‌های تاریخی و میدانچه‌ها؛
- ارائه بسته‌های حمایتی جهت ورود سرمایه‌گذاران و هدایت ثروت به بافت تاریخی شهر اصفهان؛
- تهیه بسته تشویقی و حمایتی ویژه در خصوص حمایت از مشاغل و کسب‌وکارهای مربوط به صنایع دستی و حرف فعال در محله درگذشته؛
- تهیه بسته حمایتی و تشویقی ویژه در خصوص توسعه فضاهای اقامتی و پذیرایی و تحقق آن در بستر بناهای تاریخی موجود در محلات در کوشک و نقش جهان؛
- ایجاد تسهیلات جهت استقرار گروه‌های هنری گالری‌ها و غیره در محله؛
- انجام اقدامات تبلیغی و ترویجی در خصوص شناسایی و آگاهی بخشی به شهروندان اصفهان و در سطح بعدی به گردشگران در خصوص معرفی عناصر واجد ارزش بافت تاریخی شهر اصفهان؛
- برگزاری رویدادها و جشنواره‌ها در فضاهای چندمنظوره واقع در محلات درب کوشک و نقش جهان؛
- تقویت تعریف ورودی‌های محله و تعریف پروژه‌های کوچک مقیاس جهت بهسازی محیطی محله؛

۵,۲ محدودیت‌های پژوهش

بدون شک هر پژوهشی با مشکلات و موانعی روبروست. این موانع می‌تواند روشی، مالی، محیطی تا فرهنگی نیز باشد. لذا تحقیق حاضر از این اشکالات و موانع مستثنی نبوده است. مهم‌ترین محدودیت‌ها و مشکلات در انجام این پژوهش به شرح زیر اشاره شده است:

- مردم رغبت زیادی به پاسخ دادن به پرسشنامه از خود نشان نمی‌دهند گویی ذهنیت خوب و امیدی به بهبود نسبت به وضعیت فعلی پژوهش ندارند.
- یا توجه سکونت قشر خاصی در بافت‌های فرسوده که قلمرو این پژوهش است برخی از پاسخگویان در رابطه با تکمیل و تفهیم سؤالات پرسشنامه دچار مشکل بوده‌اند این موضوع محقق را بارها ناچار نمود پرسشنامه را به صورت شفاهی توضیح دهد.
- یا توجه به شرایط به وجود آمده ناشی از شیوع ویروس کرونا در یخس جمع‌آوری اطلاعات، توزیع پرسشنامه و مصاحبه با کارشناسان و مردم بخش جمع‌آوری اطلاعات را به بیش از پیش دشوار نموده است و انجام این پژوهش را با مصائبی مواجه ساخت.

References

- khdarlovi, A. Hosseinzadeh Delir, K. Soltani, A. (2017). "Evaluation of the factors effective in renewing the historical texture with an attitude of Tourism Development. (Case example: Khoi city)" Quarterly Journal of Geography (Regional Planning), 9(1), 507-521, (in Farsi).
- Babakhani, M. (2017). "Identify the role of community-based development in urban sustainable renewal (case study: renewal actions in Takhti neighborhood of Tehran 1388-92)" Scientific-research quarterly of research and urban planning, 9(32), 185-196, (in Farsi).
- Binns, L. (2005). "Capitalizing on Culture: An Evaluation of Culture-led Urban Regeneration Policy", Working Paper, Dublin Institute of Technology: Futures Academy, 1-8.
- Bird, J. Curtis, B. Putnam, T. Robertson, G. & Tickner, L. (Eds). (1993). "Making the Futures: Local Cultures, Global Changes". London and New York: Routledge.
- Davari, A. & Rezazadeh, A. (2012). "Structural equation modeling with PLS software", Jihad University, Tehran, (in Farsi).
- Evans, G. & Shaw, P. (2006). "Literature Review: Culture and Regeneration", Arts Research Digest, 37, 1- 1.
- Farooqi, F. (2017). "Development of urban design criteria with a culture-based regeneration approach to promoting cultural tourism in the old context (case example: a part of the historical context of Sanandaj)", master's thesis under the guidance of Mahmoud Nasiri Ansari, Faculty of Arts and Architecture, Tarbiat Modares University, Tehran, (in Farsi).
- Gerdani, H. Ziari, K. Dehghanpour, H. (2015). "Improvement and renovation of Darb Shazde neighborhood with an emphasis on the tourism approach" Geography Quarterly (Regional Planning), 6(4), 165-182, (in Farsi).
- Ghale Navii, M. Mozheshidi, A. Shakrami, A. (2015). "Investigation of the role of culture in revitalizing historical neighborhoods" bimonthly research in art and humanities, 1, 43-54, (in Farsi).
- Gholamzadeh, R. Azar A. Anavati, M. (2012)." Path-Structural Modeling in Management: Application of PLS Smart Software", Negah Danesh Publishing House, Tehran, (in Farsi).
- Habibi, K. Pourahmed, A. Meshkini, A. (2016). "Improvement and Renovation of Old City Fabrics", Kurdistan University Publications and Urban Development and Urban Development Organization, Kurdistan, (in Farsi).
- Habibi, M. & Maghsoudi, M. (2006). "Urban Restoration", University of Tehran, Tehran, (in Farsi).
- Heidari, Ch. Raushi, R. Feizi, Sh. Zangir, S. (2022). "Investigating the Impact of Intangible Attractions on Development of Tourism in Islamic Cities (Case Study of Tabriz Metropolis)" Quarterly Journal of Geography (Regional Planning), 11(3), 471-485, (in Farsi).
- Hudec, O and Džupka, P. (2017). "Culture-led regeneration through the young generation: Košice as the European Capital of Culture European Urban and Regional Studies", 1 –8.
- Ishaqiye Firozabadi, E. Salehi, S. & Rashidi, M. (2018). "Measuring the potential of reproducing the base culture in the Fahadan neighborhood of Yazd with the aim of developing tourism in the neighborhood" Journal of Urban Tourism, 6(3), 59-74, (in Farsi).
- Izadi, A. Nasekhian, S. Mohammadi M. (2019). "Explaining of the Conceptual Framework for Sustainable Regeneration of Historical Fabric (Reviewing Documents, Statements and Regeneration Charters)". Parseh J Archaeol Study, 2 (6), 161-177, (in Farsi).

- Izadi, M. & Hanachi, P. (2013). "Urban regeneration of a guidebook", Tehran, University of Tehran Press, (in Farsi).
- Jalalian, M. Malekzadeh, M. Mirabi, V. (2019). "Development of Halal Tourism Development Model with Sustainable Development Approach (Case Study: Kish Island)" *Geography Quarterly (Regional Planning)*, 11(1), 187-201, (in Farsi).
- Kearns, G. & Philo, C. (1993). "Selling Places: The past as Cultural Capital Past and Present", Oxford: Pergamon Press.
- Kordavani, P. Ghaffari, V. (2012). "Tourism & Renovation Attitude in the planning of historical contents of cities Case Study: Isfahan City" *Geographical Land*, 8(No. 2 (series 30)), 19-32, (in Farsi).
- Landry, Ch. (1995). "The Art of Regeneration: Urban Renewal through Cultural Activity", Demos.
- Leary, M. E. McCarthy, J. (2013). "The Routledge companion to urban regeneration", Routledge, 1-616.
- Lees, L. Melhuish, C. (2015). "Arts-led Regeneration in the UK: The Rhetoric and the Evidence on Urban Social Inclusion", *European Urban and Regional Studies*, Vol 22.
- Lotfi, S. (2012). "Culture-led Regeneration: A Reflection upon Cultural Fundamentals and the Act of Regeneration" *Journal of Fine Arts - Architecture and Urbanism*, 3(45), 49-62, (in Farsi).
- Moradi, F. Zarabadi, Z. Sadat, S. Majdi, H. (2018). "An Exploratory Study of Culture-led Urban Regeneration Principles with the Approach of Competitiveness Promotion", *Bagh Nazar*, 16(70), 5-16, (in Farsi).
- Oliveira, P. M. (2015). "Culture as an Engine Palo Alto's Urban Regeneration Process", the online magazine on Waterfront Public Space. *Urban Design and Public Art*, (37): 7-45.
- Pourahamed, A. Habibi, K. Keshavarz, M. (2009). "The evolution of the concept of urban regeneration as a new approach in worn-out urban contexts", *Iranian Islamic City Studies*, 1, 73-93, (in Farsi).
- Pourahmad, A. & Ahmadifard, N. (2017). "Role of Creative Tourism in Regeneration of Historical Texture (Case Study: District 12 of Tehran)" *Urban Planning Geography Research*, 6(1), 75-90, (in Farsi).
- Rajabi, A. (2018). "Tourist City (Tourist-oriented City)" Mehkame Publishing House, Tehran, (in Farsi).
- Roberts, P. & Sykes, H. (2000). "Urban Regeneration: Handbook", London. Sage Publications.
- Safdari, S. Pourjafar, M. Ranjbar, E. (2012). "Culture-led regeneration, grounds for promoting cultural interactions (Case Study: the historical context of Mashhad)" *Haft Shahr*, 4(No. 47 and 48), 25-39, (in Farsi).
- Shatrian, M. Gholami, Y. Mirmohammadi, M. (2017). "Evaluation Indicators of Tourism Development in the City of Kashan", *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, (46) 17, 195-214, (in Farsi).
- Smith, M. (2007). "Tourism, Culture and Regeneration" UK, Oxford, Cabi Press.
- Taqvai, M., & Safarabadi, A. (2018). "Cultural Tourism Development with an Emphasis on Historical Attractions: A Case Study of Historical Attractions of Isfahan", *Welfare Planning and Social Development*, 4(12), 59-78, (in Farsi).
- Williams, S. (2014). "Geography of Tourism", translated by Mahmoud Ziyai, 7th edition, Payam Noor University, Tehran, (in Farsi).

- Oliveira, P. M. (2015). Culture as an Engine Palo Alto's Urban Regeneration Process, The online magazine on Waterfront Public Space. Urban Design and Public Art, (37): 7-45
- Roberts, P. & Sykes, H. (2000). Urban Regeneration: Handbook, London. Sage Publications
- Rowthorn, R., Ramaswamy, R. (1997). Deindustrialization: Causes and Implications, Working Paper of the International Monetary Fund, International Monetary Fund.
- Smith, M. (2007), Tourism, Culture and Regeneration, UK, Oxford, Cabi Press.